

# Desinformatie in Vlaanderen

**Tomas Coppens**  
VRT Studiedienst

**F A C T  
K E**

# Het onderzoek



- **Desinformatie is een groeiende bezorgdheid en strategische pijler voor VRTNWS.**
- **VRT Studiedienst ontwikkelde een vragenlijst voor een online survey bij een representatief staal van de Vlaamse bevolking, van 12 jaar en ouder.**
- **In november 2021 werden 2.002 Vlamingen bevroegd.**
- **De focus in het onderzoek ligt op het bewustzijn van en attitude tegenover desinformatie in het algemeen, en meer in het bijzonder op de mate waarin mediagebruikers denken bloot te staan aan desinformatie (PME = perceived misinformation exposure) en de rol van VRT in de strijd tegen 'fake news'.**
- **RTBF voerde in december dezelfde bevraging uit bij 1.500 Franstaligen. In deze presentatie verwijzen we soms naar deze resultaten (BE-FR), maar focussen we vooral op de Vlaamse resultaten.**



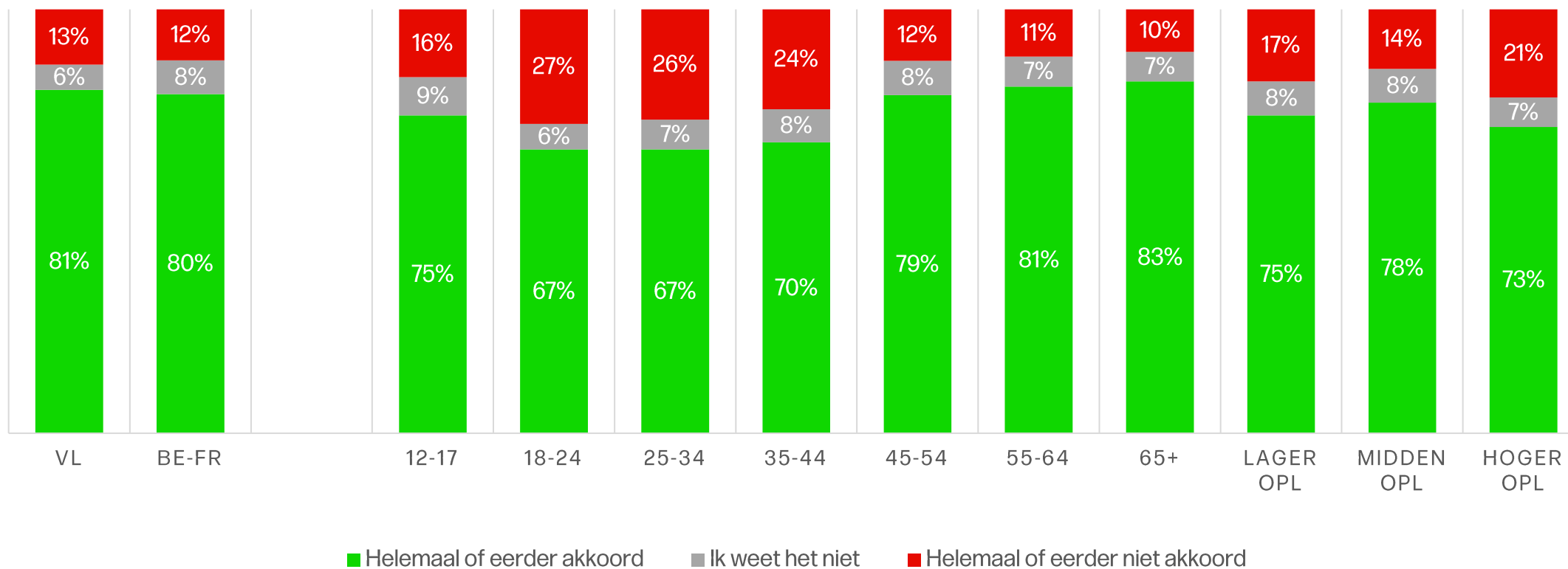
**Is desinformatie een probleem?**

# Ja, 80% vindt desinformatie een probleem

Maar jongeren zijn hier minder van overtuigd



IK VIND DE VERSPREIDING VAN VALSE INFORMATIE EEN PROBLEEM VOOR ONZE SAMENLEVING

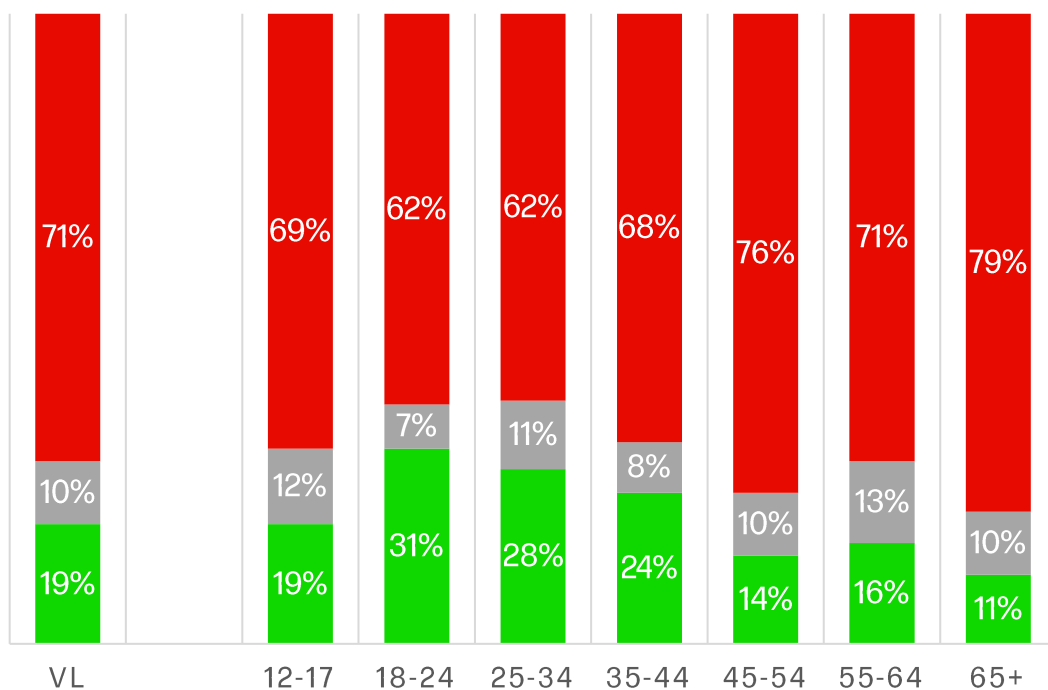


# Jongeren hebben (te?) veel zelfvertrouwen



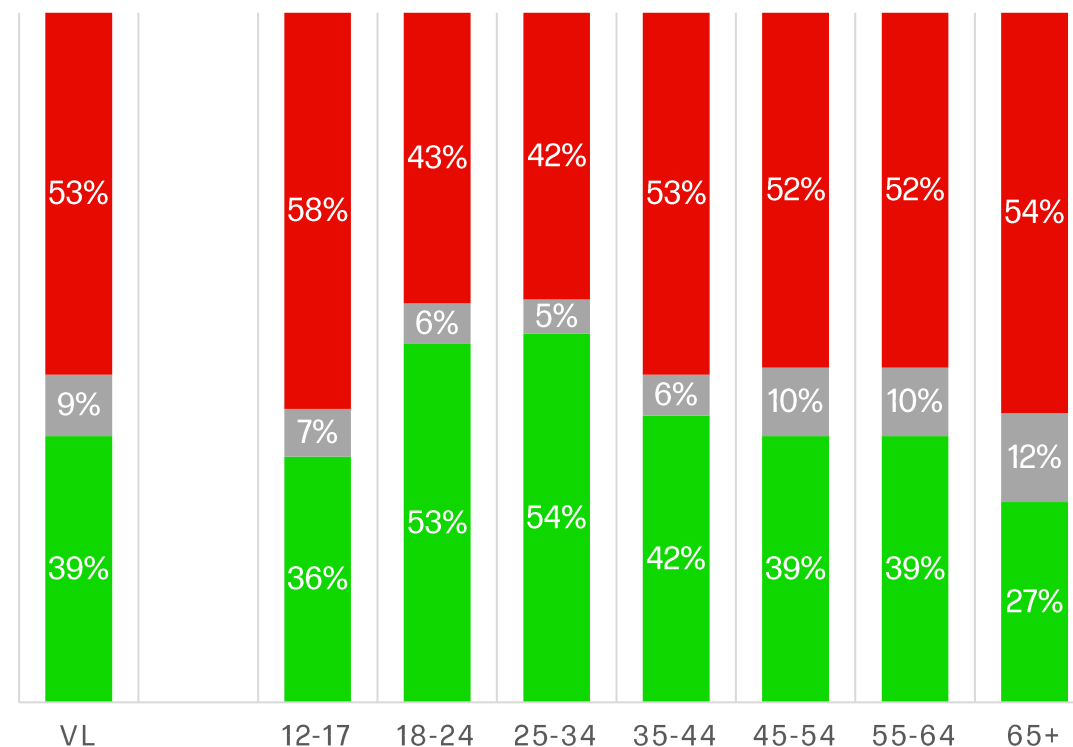
18-34: velen denken dat ze fake news kunnen herkennen en zien het probleem niet

FALSE INFORMATION IS HELEMAAL NIET ZO'N PROBLEEM ALS SOMS WORDT BEWEERD



■ Helemaal of eerder akkoord ■ Ik weet het niet ■ Helemaal of eerder niet akkoord

HOE ZEKER BEN JE ERVAN DAT JE FALSE INFORMATIE ZOU HERKENNEN ALS JE DIE TEGENKOMT?



■ Heel erg of redelijk zeker ■ Ik weet het niet ■ Helemaal niet of niet erg zeker



2

**Hoeveel mensen denken dat  
ze fake news ontvangen?**

# Bijna iedereen zegt fake news te hebben gekregen

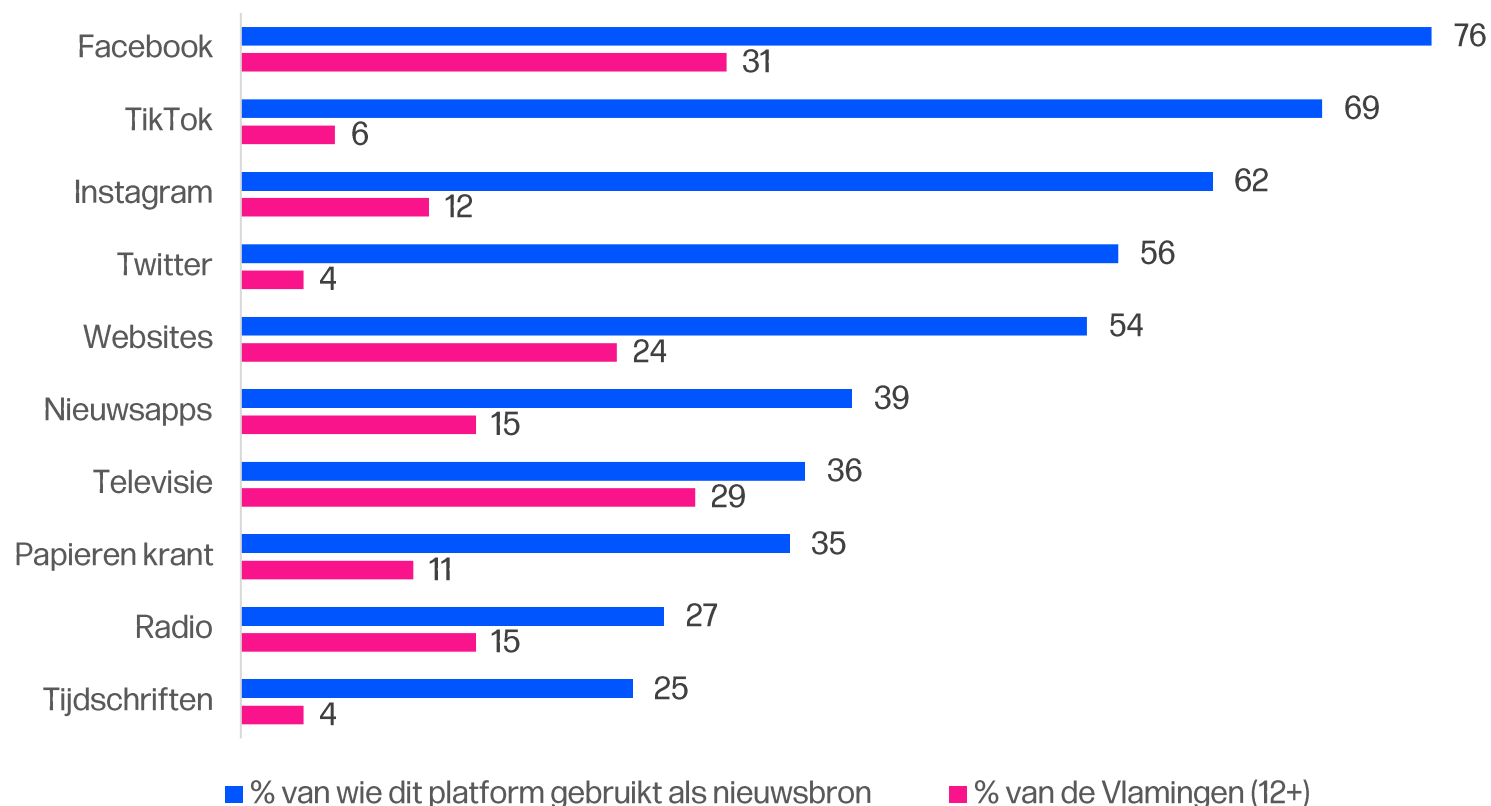


Voor al wie sociale media gebruikt als nieuwsbron wordt getroffen

# 96%

Van de Vlamingen noemt  
minstens één kanaal via hetwelk  
ze al valse informatie hebben  
gekregen

Via welke van onderstaande kanalen heb je wel al eens valse informatie gekregen?

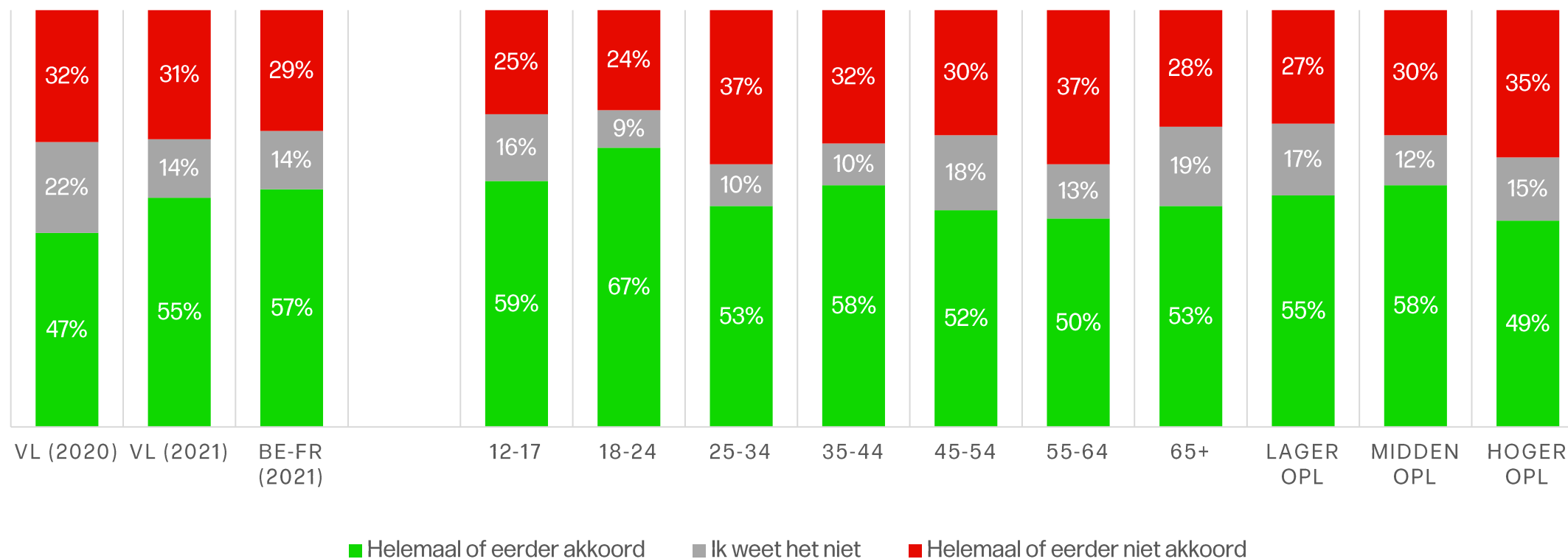


# Bijna 60% is al eens misleid

Jongeren hebben meer zelfvertrouwen, maar liepen toch ook al in de val



IK HEB AL EENS INFORMATIE GELOOFD DIE ACHTERAF FOUT BLEEK TE ZIJN







3

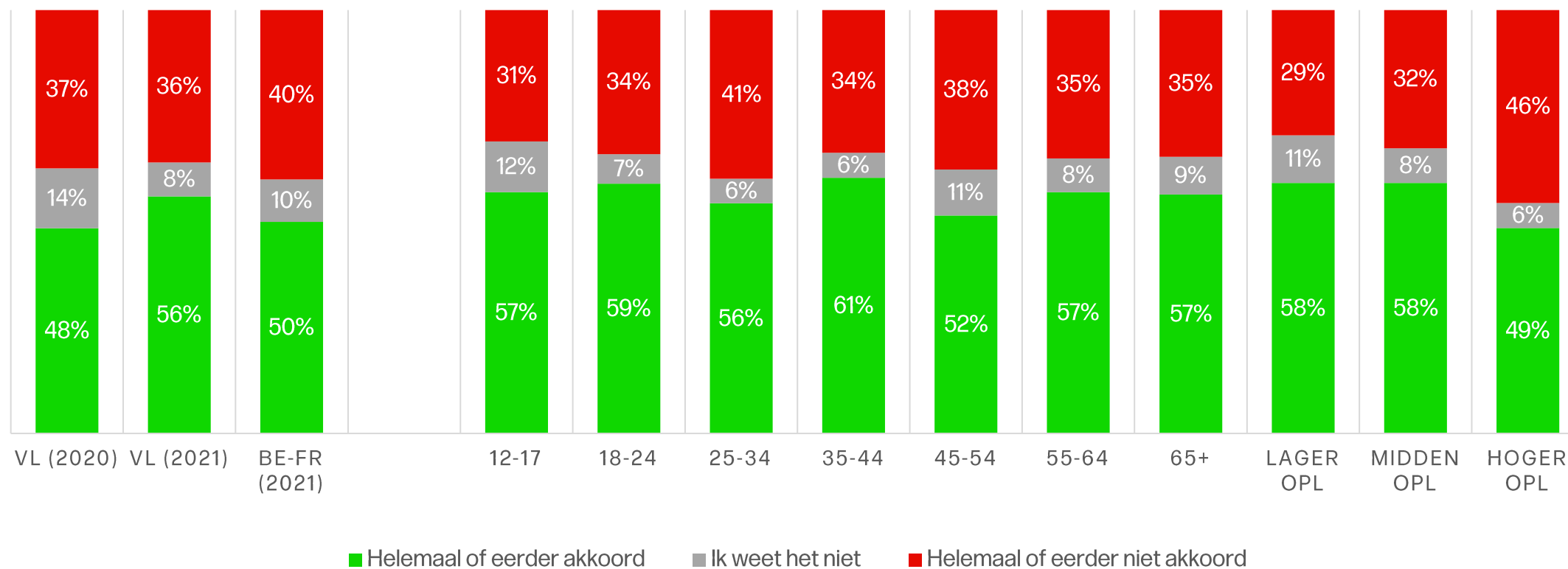
**Wat doet desinformatie met  
het vertrouwen in nieuws?**

# De twijfel neemt toe: meerderheid worstelt

Geen enkele doelgroep is immuun voor twijfel aan nieuwsberichten



IK TWIJFEL ER VAAK AAN OF DE INFORMATIE DIE IK KRIJG WEL ECHT IS



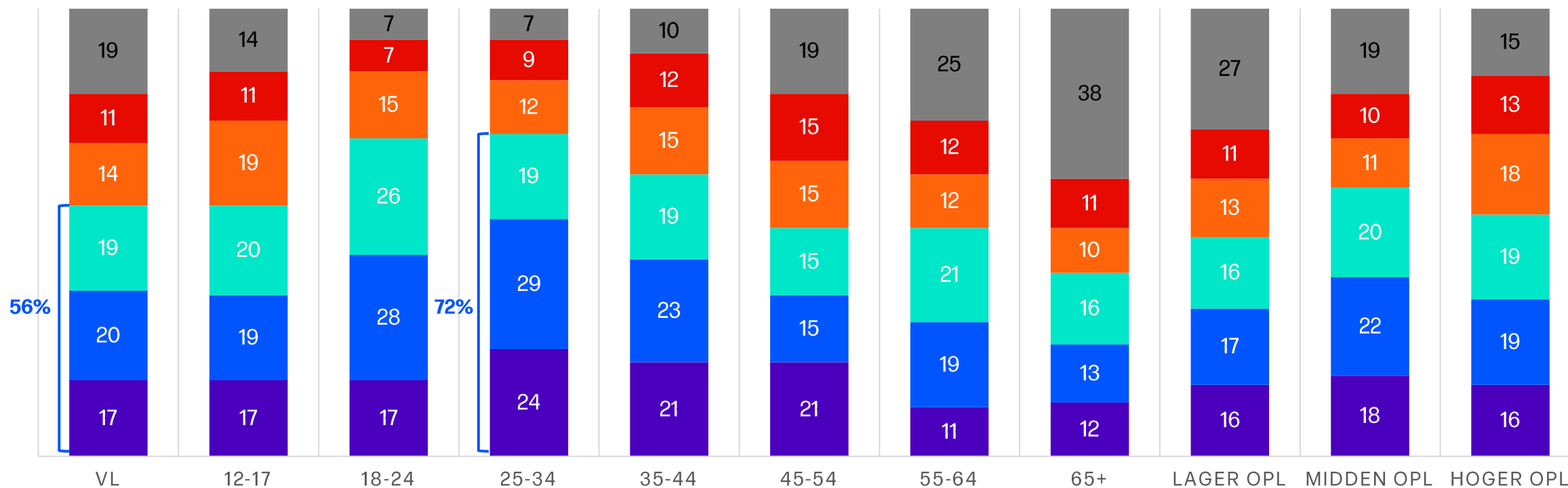
# Bijna één op 5 twijfelt dagelijks aan digitaal nieuws



## Meerderheid twijfelt wekelijks, bij 25-34 jaar tot 72%

HOE VAAK ZIE JE OP INTERNET (WEBSITES, APPS OF SOCIALE MEDIA) BERICHTEN WAARVAN JE HET GEVOEL HEBT DAT ZE NIET KLOPPEN?

■ Minstens één keer per dag ■ Verschillende keren per week ■ Minstens één keer per week ■ Minstens één keer per maand ■ Zelden of nooit ■ Gebruikt internet niet voor nieuws

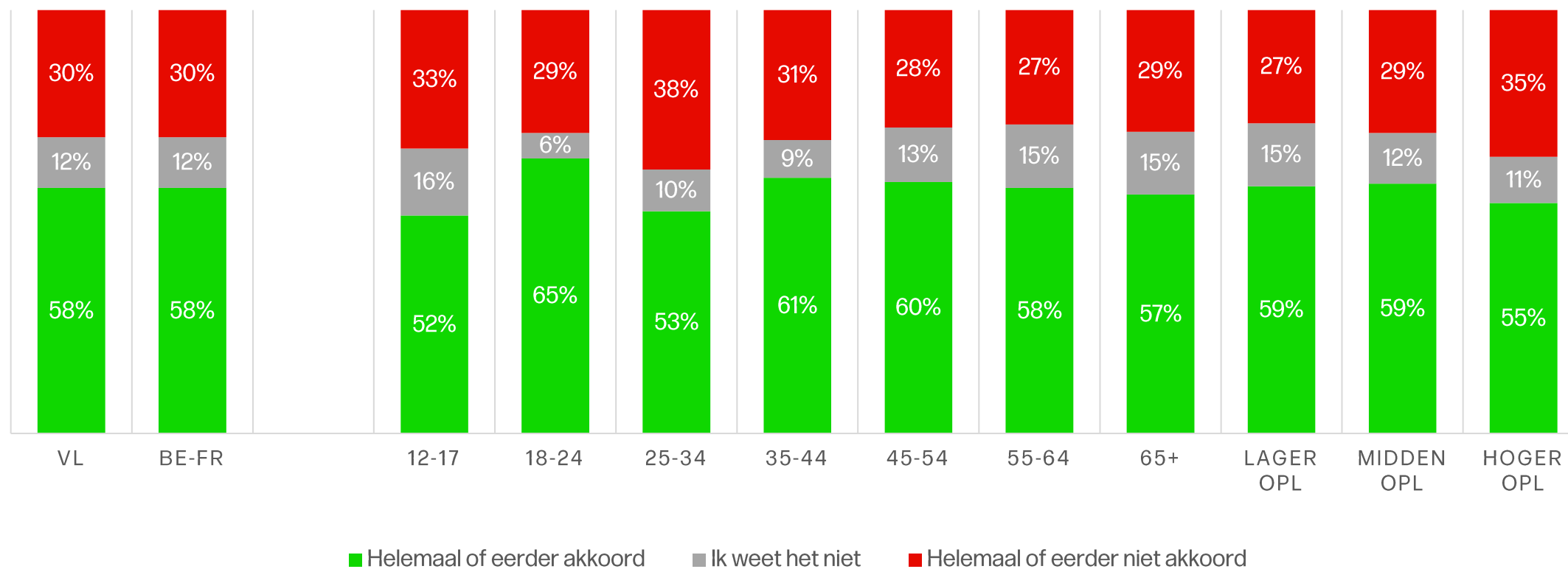


# Velen denken dat fake news van overal kan komen



Hoewel vooral naar sociale media wordt gewezen, verspreidt de twijfel zich

IK DENK DAT ER OOK VALSE INFORMATIE WORDT VERSPREID VIA KLASSIEKE MEDIA ALS TELEVISIE, RADIO OF KRANTEN

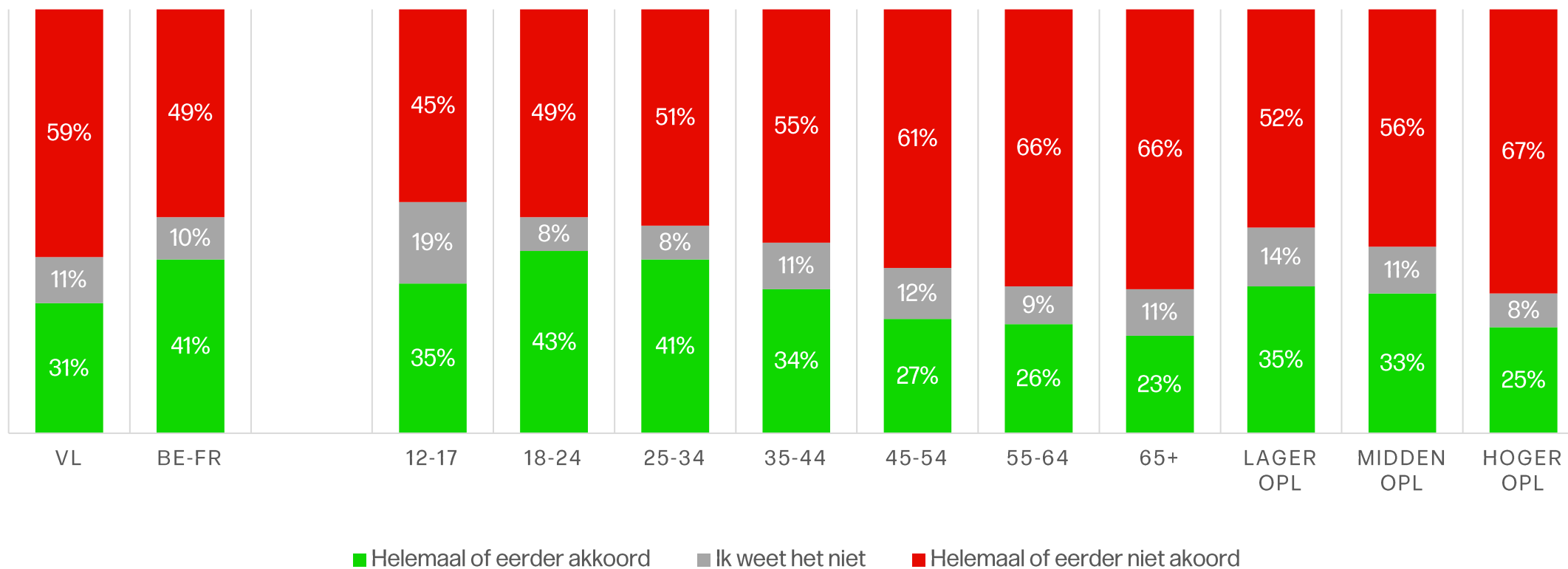


# 1 op 3 dreigt af te haken van nieuws

Kan bestaande informatiekloven nog doen toenemen



ER IS ZOVEEL VALSE INFORMATIE DAT IK HET NIEUWS LIEVER NIET MEER VOLG JE WEET TOCH NIET WAT WAAR IS EN WAT NIET





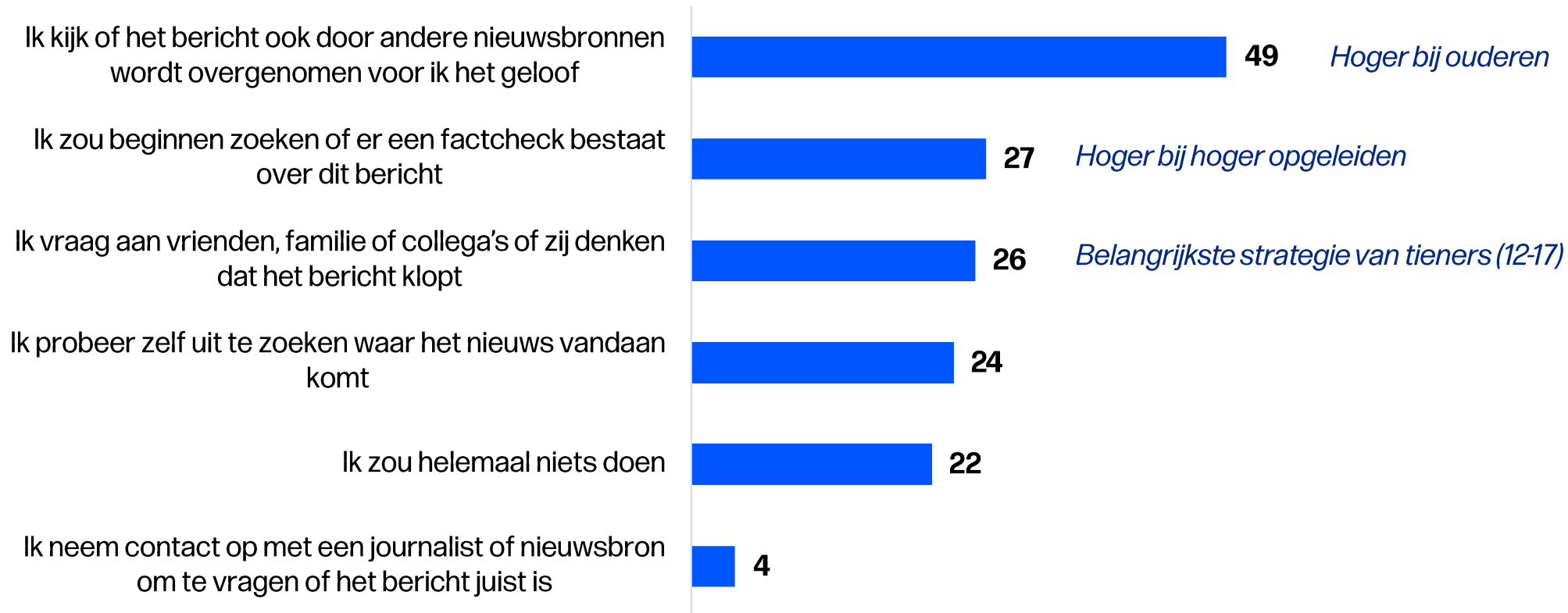
4

**Wat doen mensen bij twijfel?**

# Velen kiezen voor niet-waterdichte strategieën

## Er wordt weinig actief op zoek gegaan naar fact-checks

Stel dat je een bericht tegenkomt en je twijfelt of het bericht klopt of niet.  
Wat zou je dan doen?



# Sociale mediagebruikers lijken verantwoordelijk



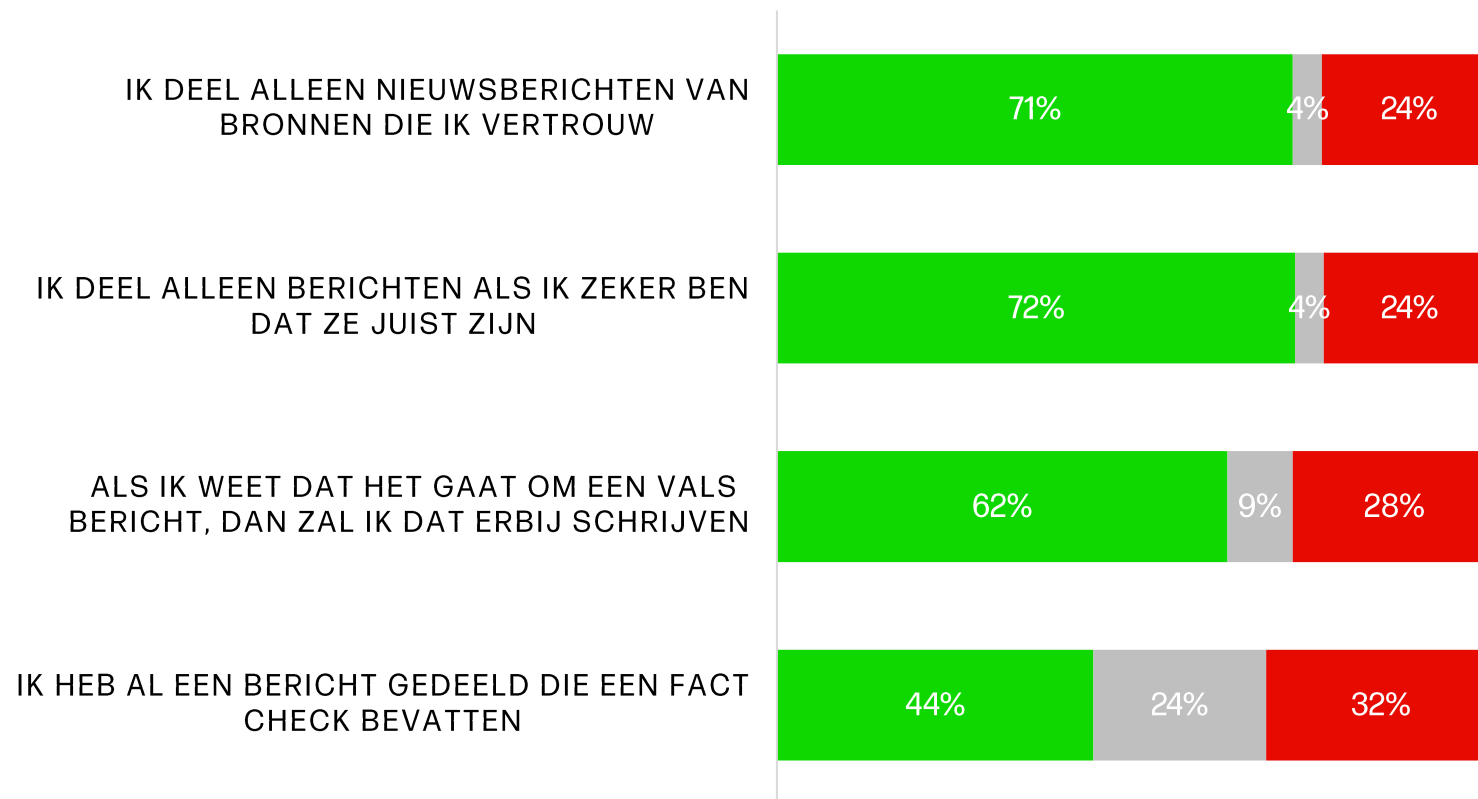
Er is een bewustzijn dat ze zelf iets kunnen doen tegen verspreiding van fake news

■ Helemaal of eerder akkoord   ■ Ik weet het niet   ■ Helemaal of eerder niet akkoord

**19%**



van de Vlamingen (12 jaar en ouder) deelt minstens één keer per maand een nieuwsbericht op sociale media





# Maar pragmatisme haalt het soms op principes

Ook al weet men dat het niet ok is, geraakt fake news toch verder verspreid



■ Helemaal of eerder akkoord ■ Ik weet het niet ■ Helemaal of eerder niet akkoord

19%

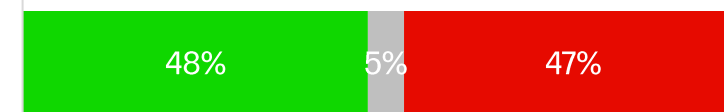


van de Vlamingen (12 jaar en ouder) deelt minstens één keer per maand een nieuwsbericht op sociale media

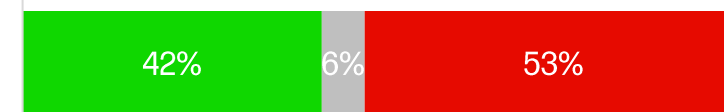
IK DENK DAT MIJN CONTACTEN ZELF WEL KUNNEN ZIEN OF INFORMATIE VALS IS OF NIET



ALS IK HET BERICHT GRAPPIG OF BIJZONDER VIND, DAN MAAKT HET NIET UIT OF HET VALS IS OF NIET



IK DEEL SOMS BERICHTEN WAARVAN IK NIET WEET OF ZE JUIST ZIJN OM REACTIES UIT TE LOKKEN BIJ MIJN CONTACTEN



IK DEEL SOMS NIEUWSBERICHTEN WAARVAN IK ENKEL DE TITEL HEB GELEZEN





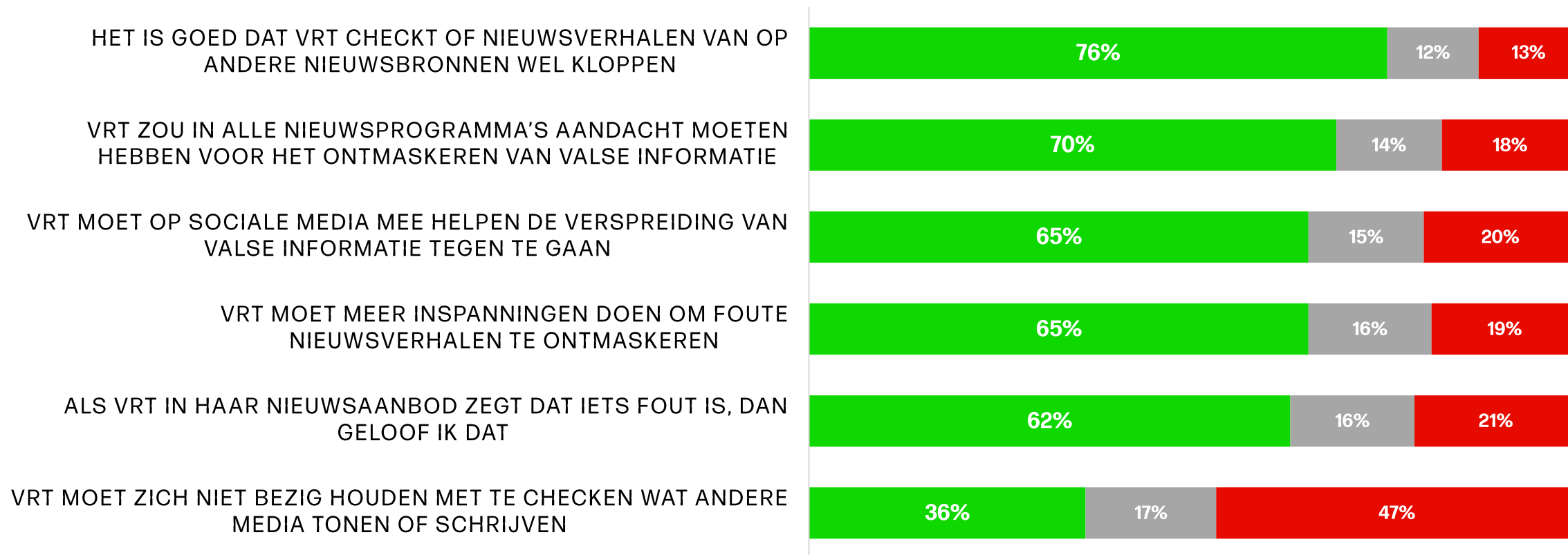
**Wat verwacht men (of niet)  
van de VRT?**

# VRT krijgt een duidelijk mandaat in deze strijd



## En twee op de drie vindt dat VRT nog meer moet doen

■ Helemaal of eerder akkoord ■ Ik weet het niet ■ Helemaal of eerder niet akkoord



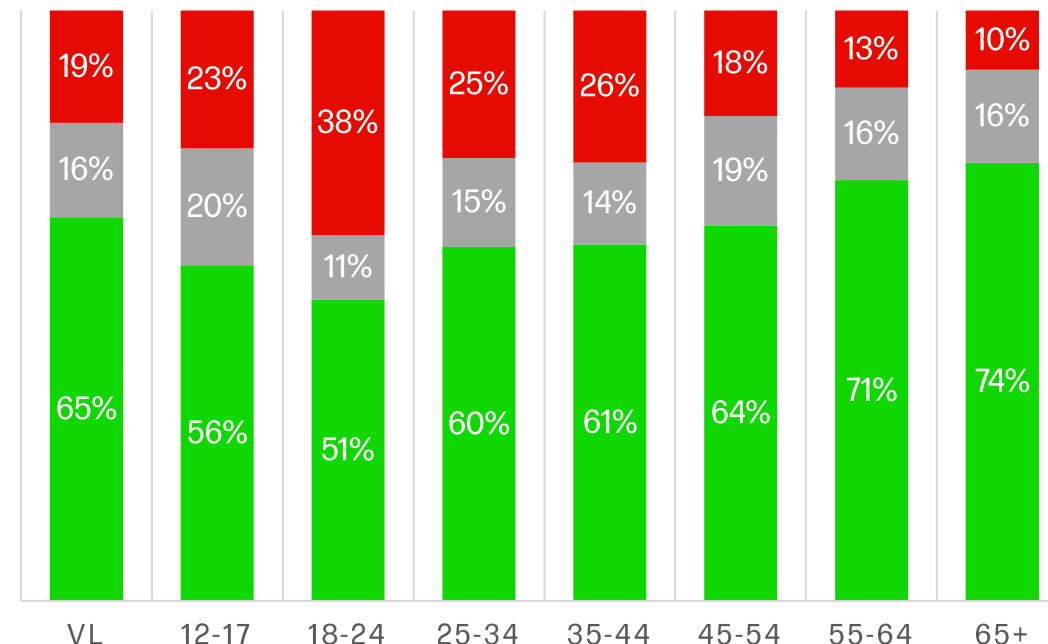
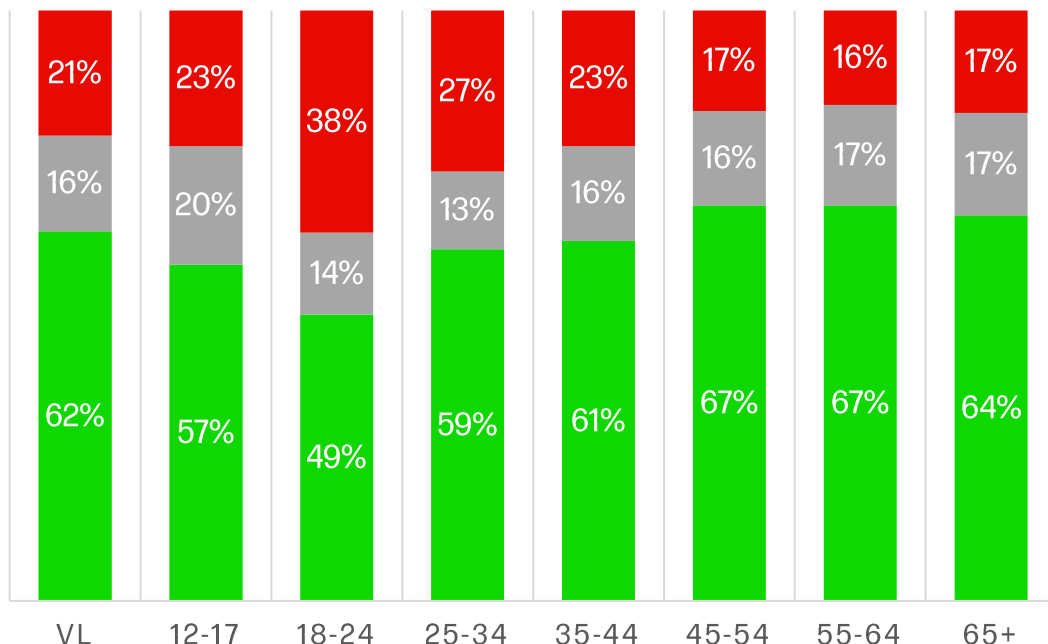
# Maar er is tegenkanting te verwachten

## Zeker bij jongeren is er scepsis ten aanzien van VRT



### ALS VRT IN HAAR NIEUWSAANBOD ZEGT DAT IETS FOUT IS, DAN GELOOF IK DAT

### VRT MOET MEER INSPANNINGEN DOEN OM FOUTE NIEUWSVERHALEN TE ONTMASKEREN



■ Helemaal of eerder akkoord ■ Ik weet het niet ■ Helemaal of eerder niet akkoord

■ Helemaal of eerder akkoord ■ Ik weet het niet ■ Helemaal of eerder niet akkoord

Q: Hieronder staan een aantal stellingen over berichten en programma's van VRT (bijvoorbeeld op Eén, Canvas, Radio 1, VRTNWS, MNM, nws.nws.nws). Geef aan in welke mate je akkoord gaat met onderstaande stellingen. Basis: iedereen, N=2002



**Conclusies**

# Q&A

## 1. Is desinformatie een probleem?

*Voor de meeste mensen wel, maar voor mensen die veel vertrouwen hebben in hun eigen kunnen om fake news te herkennen, is het allemaal wat overroepen. Deze houding komt vaker voor bij jongeren en hoger opgeleide mediagebruikers.*

## 2. Hoeveel mensen denken dat ze fake news ontvangen?

*96% van de Vlamingen meent dat ze al minstens één keer zijn blootgesteld aan desinformatie. Wie sociale media gebruikt als nieuwsbron is extra kwetsbaar. Zes van de tien mediagebruikers heeft al eens een nieuwsbericht geloofd dat achteraf fout bleek te zijn.*

## 3. Wat doet desinformatie met het vertrouwen in nieuws?

*De twijfel groeit: één op de vijf Vlamingen heeft dagelijks twijfels bij dingen die ze zien of lezen op het internet, een meerderheid worstelt minstens één keer per week met twijfels. En deze twijfel lijkt te verspreiden naar nieuwsbronnen die traditioneel meer vertrouwd worden, zoals VRT. Eens mensen beginnen te twijfelen, dreigen ze alles in vraag te stellen. En deel zou zelfs helemaal afhaken van nieuwsconsumptie.*

# Q&A

## 4. Wat doen mensen bij twijfel?

*Er bestaat een zeker bewustzijn bij mediagebruikers dat ze zelf iets kunnen doen wanneer ze geconfronteerd worden met fake news, zoals op zoek gaan naar een fact-check of valse nieuwsberichten niet verder verspreiden op sociale media. Maar vaak wordt gekozen voor strategieën die niet erg waterdicht zijn, zoals vragen aan vrienden wat zij ervan vinden of het toch verder verspreiden van een vals bericht omdat het grappig is. Veel mensen doen ook gewoon helemaal niets.*

## 5. Wat verwacht men (of niet) van de VRT?

Er is een groot draagvlak voor de VRT om de strijd tegen desinformatie op te voeren. Maar zeker niet iedereen is het ermee eens dat de VRT deze strijd moet voeren of zelf geschikt is om deze taak op te nemen. Een deel van het publiek heeft zelf weinig vertrouwen in VRT en er is geen enkele garantie dat de strijd tegen fake news de VRT extra vertrouwen kan opleveren. Het kan zelfs een averechts effect hebben.